

Відповідь на питання Йова

*«Якщо людина помре, чи оживе вона знову?»
Йов 14:14*

Жодна тема не викликає такого загального інтересу, як та, що міститься в цьому переконливому запитанні, поставленому Йовом. За звичайних обставин ніхто не хоче померти, проте всі усвідомлюють, що, наскільки це можна передбачити, смерть чекає на кожного представника людства. Отже, питання, яке є в серцях усіх і на устах багатьох, полягає в тому, чи існує життя після смерті.

Протягом століть люди, у своєму горі через смерть близьких і в переконанні про власну неминучу поразку перед великим ворогом — смертю — вигадували всілякі філософські концепції, щоб заспокоїти свої страхи і заперечити реальність того, що є настільки трагічно реальним. Вони прийняли віру в те, що смерть не є тим, чим здається; що це засіб, за допомогою якого люди переходять в іншу, більш піднесену сферу життя або, в деяких випадках, у стан вічних мук.

Де перебувають померлі? Що відбувається, коли людина помирає? Чи померлі живіші за живих? Тисячі років тому праведник Йов запитав слова, наведені у нашому вступному вірші: «Якщо людина помре, чи оживає вона знову?» Тут Божий пророк говорив від імені мільярдів людей,

які оплакували втрату своїх близьких і які самі, як і все людство, боялися настання неминучої смерті.

Йов мав особистий і життєво важливий інтерес у відповіді на своє запитання, бо він щойно попросив Бога дозволити йому померти () (Йов 14:13). Йов не втомився від життя, але був виснажений стражданнями до такої міри, що замислювався, чи варте життя за таких умов. Яків написав: «Ви чули про терпіння Йова» (Яків 5:11). Йову потрібна була терпеливість, бо Бог допустив, щоб на нього спіткали тяжкі лиха. Його отари, стада та родина були знищені. Він втратив здоров'я і захворів на огидну шкірну хворобу, яка вкрила все його тіло. Зрештою, його дружина повернулася проти нього і сказала: «Прокляни Бога й помри» (Йов 2:9).

Однак Йов не мав наміру проклинати Бога. Він довіряв Богові, хоча й не розумів, чому йому було дозволено так сильно страждати. Зрозуміло, що він прагнув звільнення від страждань, якщо це було Божою волею, тож він молився: «О, якби Ти сховав мене в могилі, якби Ти приховав мене, доки не мине Твій гнів, якби Ти призначив мені певний час і згадав про мене!» Йов 14:13

Попросивши Бога дозволити йому померти, Йов розмірковував над тим, що буде, якщо Бог відповість на його молитву і дозволить йому піти у смерть. Тож він запитав, словами нашого вступного тексту: «Якщо людина помре, чи житиме вона знову?» Йов запитував з позиції власного досвіду та почуттів. Однак, як пророк Божий, його слова натхненні Богом, тож ми знаємо, що він сформулював питання щодо

життя після смерті таким чином, що воно відповідає істині Божого Слова з цього приводу.

Важливо зауважити, що Йов не запитував: «Якщо людина помирає, чи вона живіша, ніж будь-коли?» Він також не запитував: «Якщо людина помирає, чи означає це, що вона пішла до неба чи до місця мук?» Йов знав, що коли людина помирає, вона помирає, тому питання, яке він поставив, було: «Чи буде вона жити знову?» Таким чином, до нашої уваги повертається велика фундаментальна істина Біблії, що життя після смерті залежить від відновлення мертвих до життя. Існує надія на життя після смерті не тому, що смерті не існує, а тому, що Бог обіцяв використати Свою могутню силу, щоб повернути мертвих до життя. Йов вірив, що якщо йому буде дозволено померти, щоб уникнути подальших страждань, Бог згодом поверне його до життя. Він сказав: «Усі дні мого призначеного часу я чекатиму [у смерті], доки не настане моя зміна [від смерті до життя]. Ти покличеш, і я відповім Тобі: Ти матимеш бажання до діла Твоїх рук». Йов 14:14,15

Надія на воскресіння

Саме цю надію на воскресіння мав Йов, і вона викладена так чітко і з такою втішною впевненістю в Новому Завіті. Апостол Павло писав: «Оскільки смерть прийшла через людину, то й воскресіння мертвих прийшло через людину» (1 Коринтян 15:21). У цьому тексті досконалий «чоловік» Адам порушив божественний закон і накликав на себе та своє потомство покарання смертю. Досконалий «людина» Ісус зайняв місце грішника у смерті, і

таким чином уможливив звільнення Адамового роду від смерті за допомогою воскресіння. Саме це мав на увазі Павло, коли писав: «Заплата за гріх — смерть, а дар Божий — вічне життя через Ісуса Христа, нашого Господа» (Римлянам 6:23).

Чому виникає плутанина?

Причина значної частини плутанини щодо життя після смерті бере свій початок у Едемському саду. Бог сказав Адаму: «Не їж з дерева знання добра і зла (), бо коли ти з'їси з нього, то неодмінно помреш» (Буття 2:17). Пізніше сатана, промовляючи через змія, запитав Єву про це, кажучи: «Чи справді Бог сказав, що ви не повинні їсти з жодного дерева в саду?» Єва підтвердила те, що сказав Бог, включаючи Його заяву про те, що покаранням за непокору буде смерть. Буття 3:1-3

Тоді сатана, відповідаючи Єві, сказав: «Ви точно не помрете» (Буття 3:4). Це було відвертим запереченням того, що сказав Творець. Фактично, сатана звинуватив Бога у брехні, коли той сказав, що покаранням за непокору буде смерть. Можливо, сатана вірив, що якимось чином він зможе перешкодити божественному задуму щодо накладення смертної кари на людину. Якщо так, то він незабаром виявив, що його зусилля були марними, бо людство почало вмирати.

Однак Сатана не визнав, що він помилявся. Натомість він почав через людських посередників поширювати брехню, що смерть не є тим, чим здається, що смерті не існує. Наскільки він міг схилити людей повірити в це, настільки він

доводив, що сказав правду, коли сказав Єві: «Ви точно не помрете»; ви лише здаватиметеся мертвими, а коли здаватиметеся мертвими, ви будете живішими, ніж будь-коли.

Ісус сказав про сатану: «Він є брехун і батько брехні» (Івана 8:44). Іншими словами, Сатана породив першу брехню, і це була найруйнівніша та найдалекосяжніша брехня, яку коли-небудь було сказано. Ця неправда, що походить із Едемського саду, спотворила Істину про смерть у свідомості людей усіх народів та релігій; тоді як Істині, висловленій Богом у твердженні: «Ви неодмінно помрете», вірили лише порівняно небагато людей.

Неправда про «окрему сутність»

Всім було очевидно, що людське тіло вмирає і повертається до елементів. Сатана знав, що він ніяк не зможе обдурити людей щодо цього. Тому він почав поширювати уявлення, що в людському організмі є щось, що відокремлене від тіла, сутність, яка виходить з тіла, коли воно вмирає, і продовжує жити. У колах, що називають себе християнськими, це невизначене щось називають «безсмертною душею».

Стародавні єгиптяни дотримувалися цієї думки. Пізніше її перейняли грецькі та римські філософи. Після того, як апостоли заснували церкву, її ввели до християнської церкви язичницькі філософи. Хоча її описують по-різному, ця теорія про те, що в людині є щось, що не може померти, а отже, смерті не існує, була загальною вірою більшості релігійних людей, як християн, так і нехристиян.

Біблія вказує, що ця думка була поширеною серед багатьох навіть за часів царя Соломона, і ми бачимо, як він бореться з цією помилкою за допомогою Істини. Він писав: «Те, що трапляється з синами людськими, трапляється і з тваринами; одне й те саме трапляється з ними: як один помирає, так і інший помирає; так, у них усіх один подих; так що людина не має переваги над твариною: бо все є марнота. Усі йдуть до одного місця; усі з пороку, і всі знову стають порохом. Хто знає [хто може довести], що дух людини піднімається вгору, а дух звіра спускається вниз, до землі?» Еклезіаст 3:19-21

Як ясно Соломон висловлює Божу Істину, стверджуючи, що у смерті людина і тварина однакові, що всі вони мають один подих, або «дух», як перекладається те саме гебрейське слово в Еклезіаста 3:21. Виклавши таким чином Істину, він запитує: «Хто знає [може довести протилежне]?» Він, очевидно, знав, що навколишні язичницькі народи дотримувалися сатанинської брехні про те, що смерті не існує, що, хоча тіло вмирає, є «дух», який піднімається «вгору» і продовжує жити. Однак, як показує Соломон, це неправда. Він, навпаки, каже, що у смерті людина і тварини однакові. Перевага людини полягає в тому, що Бог обіцяв повернути померлих людей до життя у воскресінні, але не обіцяв зробити це для нижчих тварин.

«Безсмертна душа» не є біблійним поняттям

Вираз «безсмертна душа» ніде не зустрічається в Біблії, і Писання навіть віддалено не вчить, що в людському тілі мешкає окрема істота, яка після

смерті тіла втікає, щоб жити деінде. Вперше слово «душа» в Біблії вживається в Буття 2:7. У цьому вірші нам сказано, що Бог створив людину з «пороху землі і вдихнув у її ніздрі дихання життя; і людина стала живою душею».

Зверніть увагу, що у вірші сказано, що людина «стала» живою душею, а не що вона «має» душу. «Жива душа» — це просто жива істота або жива істота, яка, як показує цей текст, є результатом поєднання дихання життя з організмом, або тілом. Тіло не є душею. Дихання життя не є душею. Лише коли, завдяки божественній силі, дихання дарує життя тілу, поєднання цих двох елементів дає «живу душу».

Соломон сказав, що людина і тварина мають один і той самий подих, і він мав рацію. Щодо людей і нижчих тварин, знищених під час Потопу, ми читаємо: «Померла вся плоть, що рухалася на землі, — і птахи, і худоба, і звірі, і всі плазуни, що плазують по землі, і всі люди; всі, в ноздрях яких був подих життя, з усього, що було на суші, померли». Буття 7:21,22

Оскільки тварини живуть за допомогою того самого «подиху життя», що й людина, то вони також є «живими душами». Ця важлива істина прихована від випадкового читача Біблії через невідповідність перекладу. Наприклад, у Буття 1:24 написано: «І сказав Бог: Нехай земля виплодить живих істот за їхнім родом: худобу, плазунів і звірів земних за їхнім родом. І сталося так». У цьому тексті словосполучення «живі істоти» є перекладом тих самих гебрейських слів, що й «жива душа» у Буття 2:7, де йдеться про Адама — слова «істота» та «душа» є

перекладами гебрейського слова «нефеш». Оскільки перекладачі прагнули встановити різницю між людиною та тваринами, чого Писання не виправдовує, вони вживали слово «тварина», коли йшлося про нижчих тварин, і «душа», коли текст стосувався людини. Не дивно, що Соломон написав: «Як помирає один, так помирає й інший».

Правильна думка чітко висловлена Соломоном, який, описуючи те, що відбувається, коли людина помирає, написав: «Тоді порох повернеться до землі, як було, а дух повернеться до Бога, що дав його» (Еклезіаст 12:7). Проста Істина, викладена в цьому тексті, заплутана в умах багатьох через неправильне розуміння слова «дух» (). Воно перекладає гебрейське слово «руах», яке просто означає «подих» або, як у цьому випадку, невидиму силу життя.

Цей текст навіть віддалено не натякає на те, що коли людина помирає, існує свідомо сутність, яка виходить з її тіла і підноситься до Бога на небо. Слово «*повертається*», вжите у вищезазначеному тексті, виключає можливість такого тлумачення. Тіло повертається до пороку, бо воно походить із пороку. Якби «дух» був окремою сутністю, яка повертається до Бога, це означало б, що раніше вона перебувала з Богом і їй було дозволено тимчасово прийти на землю, щоб оселитися в людському тілі. Яким нерозумним був би такий висновок!

Однак наскільки визначення смерті, дане Соломоном, узгоджується з фактами, викладеними в Біблії щодо живої душі або істоти людини? Коли тіло та подих повертаються до

своїх першоджерел, жива душа, або істота, перестає існувати. Вона померла, а смерть є покаранням за гріх. У книзі Єзекіїля 18:4 простими словами сказано: «Душа, що грішить, вона помре».

Смерть, яку називають «сном»

Оскільки Бог обіцяв повернути до життя померлих людей, Біблія називає тих, хто помер, сплячими. Цю важливу істину Біблії підкреслює Ісус, згадуючи про смерть Лазаря, брата Марти та Марії. Він сказав своїм учням: «Наш друг Лазар спить». Учні подумали, що Ісус мав на увазі природний сон, тому Він чітко сказав їм: «Лазар помер». Івана 11:11-14

Тут Ісус виклав одне з основних вчень Слова Божого. Лазар був мертвий, але він також «спав». Коли Бог сказав Адаму, що непокора призведе до смерті: «Ти неодмінно помреш», Він мав на увазі припинення життя. Це припинення життя було б остаточним, якби не те, що Бог все ще любив Своїх людських створінь і забезпечив їм спасіння через дар Свого улюбленого Сина, щоб Він став Спасителем людства і Визволителем від смерті. Івана 3:16, 17; 1 Тимофія 2:3-6

Ісус віддав своє «тіло», свою людську природу, як «викуп [грец.: відповідну ціну] за всіх», «за життя світу» (Івана 6:51). Непокора досконалого чоловіка Адама принесла гріх і смерть на всіх його нащадків. Божа справедливість вимагала «життя за життя» — смерті досконалого чоловіка Ісуса — щоб компенсувати непокору та смертну кару, накладену на Адама. Смерть Ісуса забезпечила «викуп», або відповідну ціну, за

Адама. Отже, саме Ісус «благодаттю Божою мав скуштувати смерть за кожного чоловіка» (Вихід 21:23; Римлянам 5:12-19; Євреям 2:9). Таким чином, було забезпечено сплату покарання, виroku смерті, який був винесений Адаму та його роду. Хоча всі продовжують помирати, завдяки викупу, забезпеченому через Христа Ісуса, має відбутися пробудження мертвих. Тому Біблія використовує термін «сон», щоб описати їхню тимчасову відсутність життя.

Ті, хто спить, не усвідомлюють зовнішнього світу, так само як і ті, хто помер. Вони нічого не бачать, нічого не чують, нічого не знають. Біблія каже: «Живі знають, що помруть, а мертві нічого не знають» (Еклезіаст 9:5). Тих, хто спить, можна пробудити; отже, тих, хто «спить» у смерті, можна і буде пробуджено. Як сказав Ісус про Лазаря: «Я йду, щоб розбудити його зі сну» (Івана 11:11). Усі, хто спить у смерті, будуть пробуджені божественною силою вранці нового дня на землі. Ось чому ми читаємо: «Плач може тривати всю ніч, але вранці настає радість» (Псалом 30:5).

Марта отримала втіху

Ісус і маленька родина в Бетанії — Марія, Марта та Лазар — були особливими друзями. Коли Лазар захворів, Ісус і його учні перебували на деякій відстані від Бетанії. Сестри повідомили Ісусу про хворобу Лазаря, але він не пішов до них одразу. Він чекав два дні. Потім Ісус оголосив, що Лазар помер і спить, і що він збирається «розбудити його зі сну». Іоанна 11:1-15

Марта вийшла назустріч Ісусу, коли він наближався до їхнього дому. Лагідно докоряючи

йому, вона сказала: «Господи, якби ти був тут, мій брат не помер би» (Іван 11:21). Марта була розбита горем, і це була чудова нагода для Ісуса втішити її, що він і зробив. Які заспокійливі слова втіхи промовив Учитель до Марти в час її великої потреби? Чи сказав їй Ісус, як часто говорили в подібних обставинах: «Марто, твій брат насправді не помер, він лише скинув свою зовнішню оболонку, своє тіло»? Чи сказав він, що справжній Лазар був живішим, ніж будь-коли? Чи сказав Ісус Марті, що, цілком ймовірно, «душа» Лазаря кружляла десь поруч? Чи сказав він: «Марто, смерті немає»?

Ісус не сказав нічого з цього. Раніше Він сказав своїм учням: «Лазар помер», і тепер Він не став би суперечити цій істині, кажучи Марті, що її брат був живішим, ніж будь-коли. Те, що Він сказав, щоб втішити Марту, відповідало свідченню всього Слова Божого. Знаючи, що Лазар насправді помер, Він сказав Марті: «Твій брат знову оживе». Іоанна 11:23

Марта не була впевнена, що саме означають ці слова. Вона знала, що Ісус пробуджував інших із сну смерті, і вона сказала Ісусу: «Що б ти не попросив у Бога, Бог дасть тобі», але вона не була впевнена, що Ісус у той час попросить Бога пробудити її брата із сну смерті. Вона відповіла: «Я знаю, що він знову оживе у воскресінні в останній день». Іоанна 11:22, 24

Марта чітко знала, що має відбутися загальне воскресіння всіх померлих, і що тоді Лазар буде пробуджений від сну смерті. Вона була ознайомлена з обітницями, записаними в Старому Завіті, і вона з повагою та вірою

прислухалася до вчень Ісуса, тож вона знала, що існує славна надія на воскресіння для всього людства. Марта також розуміла, що загальне воскресіння відбудеться в «останній день». Останній день — це не «судний день», як багато хто вважає. Слово «день» у цьому випадку означає період, час у великому плані Бога щодо викуплення та спасіння людства від гріха та смерті.

У Божому плані спасіння є різні періоди часу, або епохи, як до, так і після Першого приходу Христа. Це були підготовчі епохи, під час яких Бог вибрав і підготував тих, хто співпрацюватиме з Ісусом у заключному періоді Божого задуму — епосі Божого праведного царства під правлінням Христа. (Єремія 23:5; Матвія 6:10). Саме тоді Божий план досягне свого завершення у пробудженні мертвих та відновленні до досконалості життя для всіх, хто тоді повірить і буде дотримуватися законів Царства Христа.

Марта знала про цю останню епоху, або останній день, у Божому плані, і про те, що її брат та всі, хто помер, тоді прокинуться від сну смерті. Однак Марта не знала, чи саме це мав на увазі Ісус, коли сказав: «Твій брат знову житиме», а Ісус не пояснив їй прямо, якими саме були його найближчі наміри. Натомість він відповів: «Я є воскресіння і життя: хто вірить у мене, той, хоч і помре, але житиме; і кожен, хто живе і вірить у мене, ніколи не помре» (Івана 11:25, 26). Назвавши себе «воскресінням і життям», Ісус показав, що саме він пробудить усіх померлих в останній день. Тоді, під час Царства, він дасть

вічне життя всім, хто стане слухняним Божим принципам і хто на той час щиро повірить у нього.

Запевнивши Марту в тому, що людство прокинеться у воскресінні, Ісус запитав її: «Чи віриш ти в це?» Марта відповіла: «Так, Господи, я вірю, що Ти — Христос, Син Божий». (Іван 11:26, 27). Марта правильно розуміла, що Христос, або обіцяний Месія, буде посланий у світ, щоб врятувати людство від смерті, і що це буде здійснено через пробудження всіх тих, хто спить у смерті. Вона вірила, що в Ісусі є «воскресіння і життя».

Пробудження Лазаря

Після того як Марта визнала свою віру в Ісуса як Месію та в Його здатність повертати мертвих до життя, вона повернулася додому і попросила Марію піти з нею на зустріч з Ісусом, що та й зробила. Серце Ісуса було зворушене цією сценою скорботи та великої втрати, і разом з іншими Він також плакав. Потім Він попросив, щоб Йому показали гробницю, де був похований Лазар. Івана 11:28-35

Стоячи біля гробниці, Ісус попросив, щоб камінь перед входом відкотили. Тоді Марта заперечила. Раніше вона визнала віру в те, що Ісус може воскресити її брата, але тепер вона засумнівалася і сказала до Ісуса: «Господи, він уже смердить, бо помер чотири дні тому». (Іоанна 11:39). Для Ісуса це не мало значення. Він збирався продемонструвати на прикладі Лазаря те, що в кінцевому підсумку буде здійснено божественною силою для всіх, хто помер, і там, де діє божественна сила, не має значення, чи

людина померла чотири дні тому, чи тисячі років тому; життя може бути відновлене. Той, хто як Божий інструмент спочатку створив життя, цілком здатний його відновити.

Стоячи перед відкритою гробницею і після відповідної молитви, Ісус голосно вигукнув: «Лазарю, вийди!» (Іоанна 11:43). Цікаво звернути увагу на те, чого в цьому оповіданні не сказано. Там не сказано про Лазаря, що він пішов на небо і повернувся. Лазар не пішов на небо. Там не сказано, що він потрапив у безодню вічних мук і був звільнений від цих мук. Не існує безодні вічних мук.

У записі сказано, що коли Ісус вигукнув: «Лазарю, вийди... той, хто був мертвий, вийшов», — Лазар, «той, хто був мертвий», прокинувся від сну смерті. Звільнившись від похоронного одягу, Лазар знову змішався з родиною та друзями і возз'єднався з ними, як і раніше. Повернувшись до життя, він не був ні приви́дом, ні духом. Він був тим самим Лазарем, що й раніше. Він радів, що знову живий, а його родина раділа, що він повернувся до них.

«Не дивуйтеся»

Раніше, говорячи про воскресіння мертвих, Ісус сказав: «Не дивуйтеся цьому, бо настане година, коли всі, хто в гробах, почують Його голос і вийдуть: ті, хто чинив добро, — до воскресіння життя, а ті, хто чинив зло, — до воскресіння суду» (Івана 5:28, 29). Тут нам запевняють, що так само, як Лазаря було викликано з могили, так і всіх мертвих буде викликано під час загального воскресіння.

Зауважимо, що Ісус тут також говорить про дві загальні категорії у воскресінні — тих, хто чинив добро, і тих, хто чинив зло або не чинив добра. Ті, хто чинив добро, у вірші 24 згадуються як «віруючі» нинішнього віку. Вони не підлягатимуть майбутньому суду, бо успішно пройшли випробування в цьому житті. Зробивши «добро», віруючи та вірно слідуючи за Ісусом, вони виявилися гідними того, щоб бути воскреслими з мертвих до «життя» (). Ті, хто не виявився гідним, пробуджуються від смерті та піддаються суду, бо їхнє пробудження відбудеться під час тисячолітнього дня суду над світом. Дії 17:31; 2 Петра 3:8; Об'явлення 20:6

Грецьке слово, перекладене як «суд» в Івана 5:29, — це «*krisis*». Усі, хто зараз не виявляє себе гідним життя, зіткнуться з кризою, коли прокинуться від сну смерті. Звичайно, тоді вони будуть повністю просвічені щодо пов'язаних з цим питань. На основі повного розуміння їм буде надана можливість прийняти дане їм через Христа забезпечення життя та підкоритися законам Його праведного царства, яке тоді керуватиме справами всього людства. Якщо вони приймуть це і підкоряться, вони будуть відновлені до досконалості людського життя і житимуть вічно. Це буде їхнє повне воскресіння. Якщо вони не приймуть і не підкоряться, вони повернуться до смерті. Про той час Петро сказав, що ті, хто не підкоряться, «будуть повністю відсічені» від народу. Дії 3:23

Віруючі цього віку, які виявилися гідними жити і царювати з Христом, вийдуть у воскресінні до «слави, честі та безсмертя». (Римлянам 2:7).

Отже, безсмертя розглядається не як властивість, притаманна людині, а як славна нагорода, запропонована тим, хто готовий страждати й померти з Ісусом, щоб жити з Ним. Як співспадкоємці Ісуса в Його Царстві, вони також будуть співсуддями з Ним під час того періоду суду. 1 Коринтян 6:2; Об'явлення 3:21; 5:10

Яким щасливим завершенням Божого плану це буде! Панування гріха і смерті, спричинене гріхом Адама в Едемі, не має тривати вічно. Усі, хто помер протягом цього довгого періоду плачу, мають бути пробуджені і отримати індивідуальну можливість дотримуватися законів Бога та жити вічно на землі.

Це славна надія для людства, і Божий пророк Давид висловлює її символічно та красиво. Цитуємо: «Скажіть серед народів: «Господь царює. Світ твердо встановлений; він не може бути зрушений; Він судитиме народи справедливо. Нехай радіють небеса, нехай веселиться земля; нехай гуде море та все, що в ньому. Нехай радіють поля і все, що на них; нехай співають від радості всі дерева лісу. ... Він приходить, щоб судити землю. Він буде судити світ у справедливості, а народи у своїй вірності» (Псалом 96:10-13). Дійсно, існує життя після смерті, бо божественною силою мертві будуть повернені до життя. Це та велика надія, яку нам дарує Слово Боже.